

Vastaus kirjalliseen kysymykseen yksinasuvien toimeentulosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Leena Meren /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 522/2022 vp:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy tai on jo ryhtynyt yksinasuvien tukemiseksi energiakriisissä ja

aikooko hallitus muuttaa kotitalousvähennystä siten, että vähennystä myönnetään kotitalouskohtaisesti, jolloin yksinasuvat voisivat tehdä suhteellisesti isomman vähennyksen kuin muut kotitaloudet?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus linjasi budjettiriihen yhteydessä toimista, joiden tarkoituksena on sähkön hinnan kohtuuttoman nousun kompensoiminen kotitalouksille. Hallituksen linjausten perusteella esimerkiksi sähköenergian arvonlisäverokantaa alennetaan 24 prosentista 10 prosenttiin joulukuuhuhtikuun osalta. Tämän lisäksi otetaan käyttöön muun muassa väliaikainen sähköenergialaskujen perusteella myönnettävä kotitalousvähennys ja määräaikainen sähkötuki.

Arvonlisäveron määräaikaista alentamista koskeva hallituksen esitys on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä (HE 194/2022 vp). Lisäksi hallitus on jo antanut eduskunnalle esityksen tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 204/2022 vp). Esitys sisältää ehdotuksen väliaikaisesta sähköenergialaskujen perusteella myönnettävästä kotitalousvähennyksestä. Verovähennyksen lisäksi valmistellaan määräaikainen sähkötuki niille kotitalouksille, jotka eivät voi hyödyntää verovähennystä täysimääräisesti. Edellä mainitut tuet kohdistuvat kotitalouksille kulutetun sähköenergian ja siitä maksetun hinnan mukaan eikä esimerkiksi kotitalouden koon mukaan. Esimerkiksi sähköenergialaskujen perusteella myönnettävä kotitalousvähennys on henkilökohtainen vähennys, mutta rajat, jotka määrittävät kotitalousvähennykseen oikeuttavan osuuden vakituiseen asunon sähkölaskuista, ovat sähkönkäyttöpaikkakohtaiset. Näin ollen vähennyksen määrä määräytyy asuntokohtaisesti, jolloin yksinasuvat voivat saada saman suuruisen vähennyksen kuin ne kotitaloudet, joissa asuu useampi ihminen. Jos kotitaloudessa asuu useampi ihminen, voivat he jakaa vähennyskelpoiset kustannukset maksamien määrien suhteessa. Rajat on mahdollista määrittää sähkönkäyttöpaikkakohtaisesti, koska kyse on vain yhdestä vakituiseen asuntoon kohdistuvasta kustannuksesta.

Yleisesti ottaen tuloverojärjestelmässämme lähdetään siitä, että verotusyksikkö on yksilö eikä kotitalous. Puolisoiden yhteisverotuksesta siirryttiin erillisverotukseen 1970-luvulla. Perusteluina olivat tasa-arvonäkökohdat ja työllisyyteen liittyvät syyt. Erillisverotukseen siirtymisen jälkeenkin tuloverotukseen sisältyy yhteisverotuksen piirteitä. Tämä näkyy muun muassa mahdollisuutena siirtää eräitä vähennyksiä toiselle puolisolle, jos omat tulot eivät vähennykseen riitä. Pääsääntönä on kuitenkin selkeästi yksilökohtainen verotus.

Kotitalousvähennys otettiin käyttöön 1990-luvun loppupuolella. Alun kokeiluvaiheessa kotitalousvähennys myönnettiin vain toiselle puolisoista, jolloin yksin asuvat olivat vähennyksen suhteen samassa asemassa kuin pariskunnat. Vähennyksen tuolloista määräytymisperustetta pidettiin kuitenkin tuloverojärjestelmän perusperiaatteiden kannalta ongelmallisena, joten myös kotitalousvähennyksen osalta päädyttiin lopulta yksilökohtaisuuteen kuten muissakin vähennyksissä. Kotitalouskohtaisuus olisi myös verovalvonnan kannalta erittäin ongelmallinen. Verohallinnolla ei ole tietoa samassa kotitaloudessa elävistä henkilöistä, eikä tällaista kotitalouden kokoonpanoa koskevaa tietoa ole mahdollista kerätä ja ylläpitää Verohallinnon nykyisillä resursseilla. Asiaa hankaloittaa myös se, että vähennystä voi saada useasta eri työsuorituksesta ja vakituisen asunnon lisäksi myös esimerkiksi vapaa-ajan asunnolla tehdystä työstä. Näiden kaikkien kohdistaminen siten, että vähennys kokonaisuutena myönnettäisiin kotitalouskohtaisesti olisi verotuksen toimeenpanon kannalta hyvin ongelmallista. Kotitalousvähennys kuuluu jo nykyisin monine selvitystarpeineen henkilöverotuksen eniten työllistäviin vähennyksiin eikä sitä ole syytä ainakaan monimutkaistaa. Sähköenergialaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen lisäksi kotitalousvähennykseen ei ole vireillä muita muutoksia.

Helsingissä 2.11.2022

Valtiovarainministeri Annika Saarikko